

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (descriptive correlation research) ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ความเครียด การสนับสนุนทางสังคม และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาคือ ผู้เป็นบิดาครั้งแรก ที่ภรรยาคลอดบุตรและอยู่ในระยะ 6-8 สัปดาห์หลังคลอด

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เป็นบิดาครั้งแรก ที่ภรรยาคลอดบุตรและอยู่ในระยะ 6-8 สัปดาห์หลังคลอดที่มารับบริการคลินิกวางแผนครอบครัวและคลินิกสุขภาพเด็กดี ณ โรงพยาบาลมหาราชนคร เชียงใหม่ โรงพยาบาลนครพิงค์ และ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเชียงใหม่ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ตามคุณสมบัติดังนี้

1. บิดาที่มีภรรยาคลอดบุตรปกติและไม่มีภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด
2. อาศัยอยู่กับภรรยาตลอดระยะเวลาหลังคลอด
3. สัญชาติไทย
4. สามารถสื่อสาร ฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยได้
5. มีความยินดีเข้าร่วมงานวิจัย

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางประมาณค่ากลุ่มตัวอย่างตามอำนาจการวิเคราะห์ทางสถิติ (power analysis) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ .05 ให้อำนาจการทดสอบ (level of power) .80 และการประมาณค่าขนาดความสัมพันธ์ของตัวแปร (effect size) .30 ซึ่งเป็นค่าความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ที่สามารถนำมาประมาณค่ากลุ่มตัวอย่างทางการพยาบาลได้ (Polit, 2010) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 85 ราย และได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลร้อยละ 20 รวมทั้งสิ้น 102 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การแต่งงานของบิดาข้าราชการ รายได้ครอบครัว ความเพียงพอของรายได้ ลักษณะครอบครัว ความพึงพอใจในชีวิตสมรส การเข้าร่วมโครงการโรงเรียนพ่อแม่ การวางแผนให้นมบุตรในระยะ 6 เดือนหลังคลอด เพศของบุตร และ ความตรงกับความต้องการเพศบุตรของบิดา

2. แบบสอบถามการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด เป็นเครื่องมือที่ศุภกร ไชยนา และ นันทพร แสนศิริพันธ์ สร้างขึ้นจากแนวคิดของแลมบ์ (Lamb, 2000) และจากการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งมี 3 ด้าน ได้แก่ การเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ การเอื้อให้สามารถเข้าถึงบิดาได้ตามต้องการ และการแสดงความรับผิดชอบ ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 32 ข้อ กำหนดให้เลือกคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงคำตอบเดียวโดยมีความหมายของตัวเลือกดังนี้

ตรงกับกรกระทำของท่านมาก	ให้ 4 คะแนน
ตรงกับกรกระทำของท่านปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ตรงกับกรกระทำของท่านเล็กน้อย	ให้ 2 คะแนน
ไม่ตรงกับกรกระทำของท่านเลย	ให้ 1 คะแนน

โดยคะแนนรวมทั้งหมดมีค่าคะแนนตั้งแต่ 32 - 128 คะแนน ค่าคะแนนรวมมากแสดงการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดมาก คะแนนรวมน้อยหมายถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอदन้อย การแปลความหมายของคะแนน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ตามอันตรภาคชั้น ดังนี้

ช่วงคะแนน 33 - 64 คะแนน แสดงว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอदन้อย

ช่วงคะแนน 65 - 96 คะแนน แสดงว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอदनปานกลาง

ช่วงคะแนน 97 - 128 คะแนน แสดงว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอदनมาก

3. แบบสอบถามความเครียด ใช้แบบวัดความเครียดสวนปรุง ที่สร้างขึ้น จากกรอบแนวคิดทางด้านชีวภาพ จิตใจ และสังคมของความเครียด (สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ, 2540) เป็นแบบสอบถามมี 20 ข้อ ให้ผู้ตอบคำถาม สำนวญดูว่าระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา มีเหตุการณ์ในข้อใดเกิดขึ้นกับผู้ตอบบ้าง ถ้าข้อไหนไม่ได้เกิดขึ้นให้ข้ามไปไม่ต้องตอบ การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับดังนี้

ไม่รู้สึกรเครียด	ให้ 1 คะแนน
เครียดเล็กน้อย	ให้ 2 คะแนน
เครียดปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
เครียดมาก	ให้ 4 คะแนน
เครียดมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
ไม่ตอบ	ให้ 0 คะแนน

การแปลผล คะแนนรวมจากคะแนนที่เป็นไปได้ระหว่าง 0 - 100 คะแนน โดยผลรวมที่ได้แบบออกเป็น 4 ระดับคือ

ช่วงคะแนน 0 – 24	คะแนน แสดงว่า เครียดน้อย
ช่วงคะแนน 25 – 42	คะแนน แสดงว่า เครียดปานกลาง
ช่วงคะแนน 43 – 62	คะแนน แสดงว่า เครียดสูง
ช่วงคะแนน 63 – 100	คะแนน แสดงว่า เครียดรุนแรง

4. แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของบิดา (Father Social Support Questionnaire) ศุภกร ไชยนา และ นันทพร แสนศิริพันธ์ สร้างขึ้นจากแนวคิดการสนับสนุนทางสังคมของเฮาส์ (House, 1981) และจากการทบทวนวรรณกรรม เป็นแบบสอบถามที่ใช้ประเมินเกี่ยวกับการรับรู้ของบิดาถึงการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน 4 ด้านได้แก่ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านการประเมินค่า การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านทรัพยากร ลักษณะของคำตอบ เป็นมาตราส่วนประมาณค่าเกิด 5 ระดับ มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ ในแต่ละด้านมีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ โดยแบ่งเป็นข้อคำถามด้านบวก 18 ข้อ และข้อคำถามด้านลบ 2 ข้อ (ข้อ 2 และข้อ 5) เกณฑ์การให้คะแนนคำถามในด้านบวกให้ 1 คะแนน (ไม่เป็นความจริง) ถึง 5 คะแนน (เป็นความจริงมากที่สุด) ส่วนข้อคำถามในด้านลบให้ 1 คะแนน (เป็นความจริงมากที่สุด) ถึง 5 คะแนน (ไม่เป็นความจริง) โดยคะแนนรวมทั้งหมดมีค่าตั้งแต่ 20-100 คะแนน ถ้าผลรวมได้ค่าคะแนนมากหมายถึง บิดาได้รับการสนับสนุนจากสังคมในระดับมาก ค่าคะแนนน้อยหมายถึง บิดาได้รับการสนับสนุนจากสังคมในระดับที่น้อย การแปลผลคะแนนการสนับสนุนทางสังคมของบิดาโดยรวมและรายด้าน พิจารณาแบบอิงเกณฑ์อันตรภาคชั้น

คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33 คะแนน หมายถึง บิดาได้รับการสนับสนุนทางสังคมเล็กน้อย
 คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.67 คะแนน หมายถึง บิดาได้รับการสนับสนุนทางสังคมปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 3.68-5.00 คะแนน หมายถึง บิดาได้รับการสนับสนุนทางสังคมมาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาความตรงตามเนื้อหา (content validity)

แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด และแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของบิดา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ตลอดจนความชัดเจนและความเหมาะสมของภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการผดุงครรภ์และการพยาบาลครอบครัว จำนวน 3 ท่าน แบบสอบถามการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index [CVI]) เท่ากับ .86 และแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของบิดามีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ .90 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงตัดข้อคำถามบางส่วน แก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากปรับปรุงแบบสอบถาม นำไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านอีกครั้ง แล้วจึงคำนวณหาดัชนีความตรงตามเนื้อหา ซึ่งแบบสอบถามการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด และแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของบิดาในระยะหลังคลอด มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 1 สำหรับแบบสอบถามความเครียด ผู้วิจัยไม่ได้ดัดแปลง ปรับปรุงเนื้อหา จึงไม่ได้หาค่าความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ

การหาความเชื่อมั่น (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของบิดา และแบบสอบถามความเครียด ไปทดลองใช้กับบิดาหลังคลอดที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย นำข้อมูลที่ได้ไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Cronbach) ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นครั้งแรกควรได้ค่าความเชื่อมั่นมากกว่า .70 (Burn & Grove, 2004) แบบสอบถามการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของบิดามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83 และแบบสอบถามความเครียดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยนำโครงร่างวิทยานิพนธ์เสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วนำหนังสือพิทักษ์สิทธิเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ และโรงพยาบาลนครพิงค์ หลังได้รับอนุญาตให้ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ ขั้นตอนของการวิจัยและการรวบรวมข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจ การบันทึกข้อมูลไม่ระบุชื่อกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลทุกอย่างที่ได้จากการวิจัยเก็บรักษาเป็นความลับ ผลการวิจัยนำเสนอในภาพรวม และใช้ประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการทำวิจัยด้วยความสมัครใจโดยไม่มีการบังคับใดๆ และมีเอกสารยินยอมเข้าร่วมในการทำวิจัยเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยให้กลุ่มตัวอย่างได้อ่านคำชี้แจงแบบสอบถาม และอธิบายกลุ่มตัวอย่างให้สามารถที่จะตัดสินใจยินยอมเข้าร่วมงานวิจัยด้วยความสมัครใจ พร้อมเซ็นใบยินยอม กลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิเสธหรือยุติการเข้าร่วมการศึกษาได้ตลอดเวลา โดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผล ซึ่งการยกเลิก การเข้าร่วมการศึกษา จะไม่มีผลต่อกรรยาในการรับบริการคลินิกวางแผนครอบครัวและคลินิกสุขภาพเด็กดี ทั้งทางตรงและทางอ้อม กลุ่มตัวอย่างที่มีความเครียดระดับสูง จำนวน 14 ราย และระดับรุนแรง 2 ราย ผู้วิจัยทำการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ได้รับการดูแลต่อไป

ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านหน่วยบัณฑิตศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลนครพิงค์ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เมื่อได้รับหนังสืออนุมัติจากผู้อำนวยการ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลนครพิงค์ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเชียงใหม่ ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าคลินิกวางแผนครอบครัวและคลินิกสุขภาพเด็กดี เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 คัดเลือกบิดาที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด ที่ผู้วิจัยจะเข้าพบหัวหน้าคลินิกวางแผนครอบครัวและคลินิกสุขภาพเด็กดีโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลนครพิงค์ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเชียงใหม่

3.2 ผู้วิจัยแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการและขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ประโยชน์ของการวิจัย ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งให้ลงนามในเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย โดยยึดหลักการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

3.3 บิดาที่สมัครใจยินยอมเข้าร่วมทำการวิจัย ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอด แบบสอบถามความเครียด แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของบิดา แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ตามลำดับโดยใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 30 นาที

3.4 นำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ .05 ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (descriptive statistics) ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์คะแนนการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดโดยรวมโดยการคำนวณช่วงคะแนน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์คะแนนรวมความเครียดบิดา โดยการคำนวณช่วงคะแนน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์คะแนนรวมการสนับสนุนทางสังคมของบิดา โดยการคำนวณช่วงคะแนน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ความเครียด การสนับสนุนทางสังคม กับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด โดยทำการทดสอบการกระจายของข้อมูลด้วย สถิติโคลโมโกรอฟ-สเมียร์นอฟ (Kolmogorov-Smirnov test) พบว่ามีกระจายของข้อมูลเป็น โค้งปกติ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (pearson's product moment correlation coefficient) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ซึ่งมีเกณฑ์ดังนี้ (Polit & Hungler, 1999)

$r = 1$	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์
$r = .70 - .99$	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
$r = .30 - .69$	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
$r = .01 - .29$	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
$r = 0$	หมายถึง	ไม่มีความสัมพันธ์กัน